

EL TERRORISME A ISRAEL I PALESTINA

Ferran Izquierdo Brichs

Professor de Relacions Internacionals de la Universitat Autònoma de Barcelona

Ponència transcrita

Abans de començar a parlar de Palestina i d'Israel, del conflicte i del terrorisme a Palestina i Israel, i en el marc d'aquest cicle sobre terrorisme, em sembla que un dels problemes que tenim és que no hi ha una definició del què és, ni tan sols Nacions Unides ha estat capaç de dir què és el terrorisme. En el moment en que es planteja parlar de terrorisme i fer una definició, normalment la idea bàsica sobre la qual tothom comença la definició és "l'ús o l'amenaça d'ús de la violència sobre la població civil per aconseguir objectius polítics". Fins aquí, la base de la definició. Però a partir d'aquí ja comencen els dubtes. Per exemple, a Nacions Unides no s'ha pogut arribar a un acord sobre el que és el terrorisme, perquè molts dels governs que han sortit dels processos de descolonització són fruit de guerres d'independència, fent servir guerrilles i en alguns casos també violència sobre població civil, i diuen que els moviments d'alliberament nacional i les guerrilles quan són per l'alliberament, per exemple contra l'ocupació, i aquí ja es presenta el cas de Palestina, no es poden considerar terrorisme perquè formen part d'una lluita legítima per l'alliberament.

Un altre problema que tenim amb aquesta definició és que, si ens quedem amb la base de la definició, "violència sobre la població civil per aconseguir objectius polítics", els pitjors actes terroristes els hauríem d'anar a buscar al bombardeig de Dresde, a les bombes d'Hiroshima i Nagasaki, als bombardeigs alemanys sobre Gran Bretanya, per exemple, o sobre la Unió Soviètica en el seu moment, o el bombardeig a Guernica. D'aquesta manera, ens aniríem trobant que fins a l'actualitat, des de la Segona Guerra Mundial fins ara, cada vegada més la gran víctima de la guerra és la població civil, cada vegada més una guerra el que provoca són morts civils i és evident que tenen un objectiu polític. Així, veuríem que els principals culpables de terrorisme són els Estats. Per tant, tampoc es pot acceptar.

Conclusió, no tenim definició del que és terrorisme, però parlem de terrorisme, i no només parlem de terrorisme sinó que fem lleis antiterroristes i despleguem tot un debat sobre el que és el terrorisme. Com fer front a això. Fins ara els governs ho han solucionat no dient què és el terrorisme sinó dient qui és terrorista. Així de fàcil. Tals grups són terroristes, fem unes llistes, i s'ha acabat, però això implica una discrecionalitat absoluta i a l'hora de la veritat la definició de qui és terrorista només depèn de la intencionalitat, dels interessos de cadascun d'aquells que fan la llista. Hi ha unes llistes més poderoses perquè qui les fa és més poderós, però aquí ens quedem. No hi ha una sola llista perquè no hi ha un criteri universal, ni un criteri que permeti allò que hauria de ser la imatge de la justícia, amb la vena als ulls i la balança, per aplicar-la als grups terroristes perquè per a poder aplicar aquesta imatge de la justícia hauríem de tenir una definició que no existeix. Però en el que pràcticament tothom està d'acord és amb aquest inici, "l'ús o l'amenaça d'ús de la violència sobre la població civil per aconseguir objectius polítics".

Si partim d'aquesta definició i l'apliquem al que està passant ara mateix als territoris palestins i a Israel és evident que ens trobem unes... anava a dir unes víctimes... també unes víctimes, però ens trobem un grau molt més gran de violència i d'amenaça d'ús de la violència sobre població civil en aquells que tenen la responsabilitat i el major poder per aplicar aquesta violència. Com en qualsevol conflicte en què hi ha forts i més dèbils, ara mateix qui més ataca la població civil és el fort, sobretot el mateix fet de l'ocupació. El terrorisme palestí és la resposta a tota una violència directa, o sigui assassinats, etc., que s'aplica sobre la població palestina. Però la violència que s'aplica sobre la població palestina és molt més que els assassinats selectius, que els trets perduts de soldats o no tan perduts sobre la població, la violència que s'aplica sobre la població palestina, la violència més gran, és la violència quotidiana de l'ocupació.

Estem davant d'una ocupació d'un poble i d'un territori per part d'un exèrcit, en aquest cas l'exèrcit israelià. No és una guerra, no estan en una situació de guerra, no és un exèrcit enfrontat a un altre, és una situació d'ocupació amb una diferència de força enorme. I ara veurem que això és important. Hi ha un molt fort, un dels exèrcits més forts dels món, i un molt dèbil, tan dèbil que l'única opció que té per enfrontar-se a aquest fort ara mateix, equivocadament i ho comentaré, és accions com la d'ahir: passar amb un cotxe i disparar o, pitjor encara, quan no es té ni capacitat de fer això, posar-se una bomba a la cintura i fer-se esclatar.

Aquí tanco un moment, després tot això ho recuperarem, el parèntesi sobre la definició del terrorisme, perquè em sembla que és important conèixer els problemes amb què ens enfrontem en l'àmbit conceptual. D'altra manera, anem parlant de conceptes, anem parlant de terrorisme, i a l'hora de la veritat continuem sense saber què és el terrorisme perquè continuem sense una definició. Continuarem així i hi continuarem durant temps, perquè en el moment en què algú defineixi el terrorisme els que podrien ser acusats de terrorisme serien molts més que no els que estan ara davant de tribunals o els que poden acabar ara davant de tribunals.

Estem davant un delictes que és susceptible d'acabar en un moment o altre davant de tribunals internacionals sobre drets humans. I podríem trobar-hi governs, grups guerrillers també, i podríem trobar sobretot Estats o Governos representant Estats, perquè la violència que pot generar un Estat normalment és molt més gran que la violència que pot generar qualsevol altre. Només cal veure genocidis com el de Rwanda, per dir-ne un dels recents, per entendre la violència que pot generar un govern sobre població civil per aconseguir objectius polítics.

Dit això, entrem en un altre debat, que es va generar sobretot després de l'11 de setembre: "d'on ve el terrorisme?" Fixeu-vos que a pesar de continuar sense saber què és el terrorisme, es passa a discutir d'on ve. Això vol dir que s'usa la definició de terrorisme que convé als governs, parlant dels grups que fan servir la violència, però no dels Estats, sinó de grups petits i d'oposició als governs que tenen més poder per imposar la seva llista de qui és terrorista.

Després de l'11 de setembre hi va haver diverses reaccions. La primera va ser l'explicació psicològica. El que sobtava més de l'11 de setembre i el que sobta molt també a Palestina és que siguin suïcides. Llavors es diu que són bojos, que són fanàtics, ¿com és possible que se suïcidin? ¿com és possible que es posin una bomba a la cintura i s'immolin? ¿com és possible que algú pugui a un avió i l'obligui a xocar contra una de les Torres Bessones, o contra el Pentàgon? Aquestes preguntes, a parer meu, el que més reflecteix és una perspectiva preocupant nostra, que és que trobem completament racional el fet de matar per aconseguir objectius polítics, ningú discuteix la racionalitat d'un assassí en principi per aconseguir objectius

polítics. No es planteja, per exemple, la problemàtica d'ETA en termes de són bojos i com és possible que matin? I en canvi trobem incompreensible que se suïcidin matant. Amb això jo crec que qui té la perspectiva desviada som nosaltres o són tots bojos, perquè a parer meu és igual de bogeria matar que morir matant, o no és una qüestió psicològica.

No podem analitzar el fenomen del terrorisme com una problemàtica de bogeria o de fanatisme. La irracionalitat d'un genocidi o la bogeria d'un genocidi haurien de ser molt més preocupants i, en principi, durant els processos de Nurembreg pels crims de guerra nazis, ningú es va plantejar de portar els criminals nazis a un manicomi perquè eren bojos. Al contrari, es va buscar la racionalitat que hi havia darrera aquells crims terribles. I és evident que el nivell de bogeria, de problema psicològic d'aquells assassins de masses hauria de ser molt més gran que el d'algú que dispara a la nuca o que es posa una bomba a la cintura i es fa esclatar. Per tant, buscar l'explicació en el fet del suïcidi, de la bogeria o del fanatisme no ens serveix per entendre el fenomen,.

En el mateix moment de l'11 de setembre es va posar sobre la taula una explicació més preocupant que dura fins avui, i potser cada vegada és més forta, que és la dimensió religiosa. L'important, des d'aquesta perspectiva, fou que eren musulmans, que eren islamistes amb objectius polítics. Però sobretot es fixaven en la religió, i això era molt més perillós perquè darrere hi havia molt clarament una desqualificació de l'altre, era una dialèctica de cristians contra musulmans. Cal recordar a Bush parlant de Creuades? Recordo després de l'11 de setembre un Contrapunt a La Vanguardia, un teòric especialista en educació infantil que parlava de Pakistan, de les escoles de nens coràniques, que el que feien era formar terroristes, i la imatge era una mare portant a l'escola les criatures, perquè allà aprenguessin a ser terroristes i, evidentment, terroristes suïcides. Perquè al cap i a la fi estem parlant de fanàtics, els eduquen perquè es puguin suïcidar, perquè trobaran el paradís, etc., etc. Era la desqualificació total de l'altre, era la deshumanització total de l'altre. Qui es pot imaginar un pare o una mare preparant el seu fill per a immolar-se? La imatge que trobem al costat d'això és la de les famílies dient "estic orgullós del que ha fet el meu fill". No trobarem el mateix tipus de reacció en el funeral d'un terrorista d'ETA? Són famílies destrossades perquè el fill o la filla s'acaba de suïcidar, i l'únic consol que tenen en aquest cas, igual que la majoria de pares i mares de fills que han mort a la guerra o en accions polítiques, és l'heroïcitat. L'únic consol que tenen aquestes famílies és que la mort ha estat per aconseguir la fi de l'ocupació.

Després de l'11 de setembre es posa també una altra explicació sobre la taula, que és la que ens ve sobretot de les veus que surten del moviment per una altra globalització. En molts àmbits estan o estem més o menys encertats, però en aquest cas estem equivocats. Diuen que el terrorisme surt per les diferències Nord-Sud, per les diferències de riquesa, que és un producte de la misèria. Des d'aquesta perspectiva es creu que mentre durin les desigualtats sortiran fenòmens d'aquest tipus. Al meu parer, el fenomen terrorista no és un fenomen que surti de les diferències Nord-Sud, ni és un fenomen que surti de la pobresa, perquè si anem a mirar d'on venen per exemple els que participen a l'11 de setembre o el que hi ha darrera la violència a Palestina, no és la pobresa, és un conflicte polític, generat sobretot per la dominació exterior.

A l'actualitat, bona part de la violència ve generada per ideologies lligades a la identitat, identitat nacional, o bé identitat religiosa, i no perquè sigui un problema religiós, sinó per la capacitat de mobilització que tenen aquestes ideologies en la lluita pel poder. El més normal és que aquests tipus de conflictes polítics condueixin a mecanismes civils, no violents, de

competència i de solució. Però, com tota acció política, també pot ser que acabin conduint a la violència sobretot si els governs apliquen polítiques repressives i violentes.

L'acció violenta i el terrorisme tenen més possibilitats de sorgir quan l'enfrontament és entre dos molt desiguals i quan hi ha un grau alt de violència en aquest enfrontament. A Palestina i Israel ens trobem amb les condicions ideals perquè es doni això: un enfrontament polític entre un molt fort i un molt dèbil, i un altíssim grau de repressió i de violència sobre el més dèbil i en l'enfrontament polític.

La violència palestina és un producte de la debilitat davant d'Israel i és un producte de la pròpia debilitat palestina. La violència palestina és una resposta al que està passant ara mateix als territoris palestins. Als territoris ocupats hi trobem un grau de violència directa i quotidiana que difícilment cap població pot resistir, un grau de violència que es trasllada al dia a dia des de fa dècades, i el que és pitjor, amb una perspectiva de solució pràcticament nul·la, terriblement difícil i llunyana i en unes condicions de vida cada vegada pitjors.

Per exemple la violència que generen el mur, els tocs de queda, les ciutats tancades, la mobilitat completament retallada, o les represàlies israelianes després dels atemptats. Aquests atemptats són la resposta a una violència directa que es fa amb assassinats, o una violència no tan directa que són els empresonaments massius de presoners polítics.

Veiem una població, com és la de la Franja de Gaza, sense cap esperança pels anys més immediats, després d'haver tingut moments d'esperança durant els anys 90. Hi va haver durant els anys 90 uns moments en els quals fins i tot hi havia palestins que tornaven de fora, tornaven a invertir i s'instal·laven una altra vegada amb els seus estalvis, creient que se'n sortirien. Després d'aquests moments la situació es va empitjorant, fins a una actualitat en què estan pitjor que mai en termes reals, en termes de vida quotidiana, de violència i d'esperança.

I davant d'això –i aquí entraré en l'anàlisi del perquè de la violència palestina i del perquè també de la violència israeliana- la capacitat de mobilització i la capacitat de resistència dels palestins són cada vegada més difícils.

I entrem ara més a fons en el que fa a la violència i després en el perquè d'aquesta violència. Per començar, en centrarem en el que s'entén normalment per violència terrorista, en el que surt als diaris o el que molts governs diuen que és la violència terrorista: o sigui la bomba a la cintura. I fixeu-vos que l'atemptat d'ahir, els morts d'ahir, hi ha governs àrabs que difícilment acceptarien que fou violència terrorista, perquè és una violència que s'exerceix sobre colons, no sobre israelians que viuen dins d'Israel, sinó sobre israelians que estan cada dia més ocupant el territori. O sigui que no són uns israelians qualsevol, no són uns civils qualsevol, són la punta de llança de l'ocupació territorial. Per la qual cosa, per als mateixos àrabs, la violència contra aquests colons és resistència, no és terrorisme. Ara hi ha molts governs àrabs que accepten la definició de terrorisme quan és violència aplicada sobre els israelians dins d'Israel: quan és la bomba a Tel Aviv, quan és la bomba al barri occidental de Jerusalem, o quan és la bomba a qualsevol altre lloc dins Israel, però no quan és contra colons als territoris ocupats. O sigui que aquí ja tindríem problemes pel que fa a la definició de terrorisme.

La qüestió és perquè s'ha arribat a aquest punt. Jo crec que és una de les mostres del gran fracàs del que s'ha anomenat procés de pau. Si mirem la segona Intifada –la qual alguns ja l'han donat per enterrada, però els trets d'ahir són una senyal que encara és aquí-, si mirem la

segona Intifada i la comparem amb la primera Intifada de finals dels anys 80 i principis del 90, ens trobarem amb dos moviments de resistència absolutament diferents.

La primera vegada que vaig estar als territoris palestins i a Israel va ser l'any 1989, durant la primera Intifada. Llavors estava vivint a Jordània i vaig passar cap a Jerusalem. Era molt fàcil, Amman està a 100 km de Jerusalem, tot i que s'havia de passar el pont sobre el Jordà, que és una frontera dura, però per als estrangers era una frontera que es podia passar. Pels palestins era una altra cosa, era i és una frontera molt difícil o impossible. Jerusalem l'any 1989 i l'any 90, i 91 i 92, era una ciutat completament paralyzada. Si aneu avui en dia a Jerusalem trobareu una ciutat normal. A Jerusalem no hi ha Intifada. Si hi aneu, i és fàcil anar-hi, hi pot anar qualsevol, i visiteu la Ciutat Vella que és on es va a fer turisme i on hi ha els barris més coneguts, o visiteu els barris àrabs, hi trobareu totes les botigues obertes, hi ha pocs turistes, perquè hi ha poca gent que hi vagi a fer turisme, però és una ciutat normal, amb vida normal, a diferència de tota la resta de Cisjordània.

Durant la primera Intifada no era així. Llavors Jerusalem era una ciutat absolutament paralyzada, Jerusalem Est evidentment, el Jerusalem àrab. A la zona turística, a la Ciutat Vella, fins i tot les botiguetes dels turistes obrien només una hora al dia i una o dues vegades a la setmana hi havia una vaga general que ho paralyzava tot completament. Els nens, quan sortien de l'institut o quan sortien de l'escola, com que tenien la patrulla israeliana, els soldats israelians, allà al costat, agafaven i llençaven pedres als soldats o feien una manifestació. El símbol d'aquella primera Intifada era el nen llençant pedres, però era molt més, era una gran majoria de la població a tota Cisjordània i a la Franja de Gaza enfrontada a les patrulles israelianes pacíficament. Pacíficament vol dir que el màxim de violència palestina cap els israelians eren les pedres que llençaven els nens a les patrulles israelianes, era literalment la imatge de David davant Goliat. I la imatge que va arribar a l'opinió internacional era aquesta, la de David davant de Goliat, perquè era el nen petit davant d'un dels soldats més ben preparats del món, tirant les pedres amb la mà o amb la fona. Recordareu les imatges de la repressió de la primera Intifada, dirigida per Rabin, que després es va convertir en el màrtir israelià de la pau. Una repressió duríssima, amb imatges dels soldats trencant els braços als nens, trencant aquells braços que servien per tirar pedres, que van tenir un impacte enorme en l'opinió pública internacional i sobre d'Israel. Hi havia violència palestina, no massa, però de palestins sobre palestins, que de tant en tant assassinaven a un dels col·laboracionistes, es castigava el palestí que col·laborava amb els israelians.

Què és el que fou la primera Intifada? Una enorme mobilització popular. Era tota la població palestina en contra de l'ocupació, amb tot el que això implica de pressió sobre els líders palestins, amb tot el que això implica sobre les elits palestines. Des d'aquell moment, des de finals dels anys 80 cap elit palestina pot col·laborar amb els israelians, no pot fer-ho, si algú ho fa és castigat immediatament, és marginat. És un cas únic a la història. Si anem a la França ocupada pels nazis trobem els col·laboracionistes, trobem el règim de Vichy, etc., si anem a la majoria d'estats colonials trobem elits importants col·laborant amb les potències colonials que són allà, si anem fins i tot a Algèria trobem algunes elits argelines col·laborant amb els francesos, si anem a l'Espanya franquista evidentment trobem elits espanyoles franquistes o algunes que no eren franquistes però guanyaven col·laborant i col·laboraven amb la dictadura, l'únic exemple que em consta a mi en el qual s'hagi aconseguit que qualsevol que col·labori amb l'ocupació perdi, és el cas palestí. El dia passat podíeu veure amb la Gema Martín el cas iraquí en el qual és evident que ara les elits més fortes iraquianes són fortes precisament gràcies a la col·laboració amb l'exèrcit nord-americà i amb el govern nord-americà.

L'únic cas que a mi em consta d'imposició de l'objectiu de la població a totes les elits és el cas palestí, i a conseqüència de què? A conseqüència sobretot d'aquesta primera Intifada. Per primera vegada la gran majoria de la població es planteja un objectiu comú a tots i és capaç d'imposar-ho a totes les seves elits. Fins aquell moment hi havia hagut elits que havien col·laborat amb els israelians. Hi havia alguns caps, sobretot de grans famílies del món rural, que col·laboraven amb els israelians o que estaven disposats a jugar i a negociar parcel·les de poder amb els israelians mantenint l'ocupació. Es pot negociar però l'objectiu primer sempre ha de ser acabar amb l'ocupació.

Això és producte de la primera Intifada i això és el que va trencar Arafat amb les negociacions d'Oslo. Primer l'any 1993 amb els primers Acords d'Oslo i després, sobretot l'any 95, amb els segons Acords, els que es van dir d'Oslo II o d'Oslo B. Què és el que es va negociar en aquell moment? Es va negociar sobretot el control de la població. Els Acords d'Oslo II –els d'Oslo I ni tan sols eren això- eren acceptar el control principalment sobre les ciutats i les zones que agafaven els principals nuclis de població. Es van dibuixar sobre el mapa unes taques en les quals es concentrava la població, i sobre aquestes taques l'Autoritat Palestina tenia autoritat. Però això no és un Estat!

Aquestes taques eren d'una banda bona part de la Franja de Gaza, que és sobretot població, és una de les zones del món amb major densitat de població, són refugiats, són bàsicament camps de refugiats sobre un territori molt pobre. Arafat va acceptar el control d'això i després el control de Jericó, Betlem, Jenin, Tulkarem, Qalqilya, Nablus, Ramallah i una part de Hebron. Només una part ja que hi ha la famosa colònia de 400 colons israelians dins Hebron, el que fa que bona part de la ciutat continuï sota control de l'exèrcit israelià, inclosa la part vella, tot el mercat, que és segurament una de les parts velles més boniques de les ciutats palestines, i està completament paralitzada, completament morta, tot està tancat.

Però les ciutats no són territori, les ciutats són població, en el moment en què Arafat, la OLP, l'Autoritat Palestina va acceptar el control sobre la població, va acceptar la responsabilitat també sobre la gent. A partir d'aquell moment una Intifada com la primera era impossible. Contra qui s'havien de manifestar? Contra qui havien de resistir la gran majoria dels palestins si la policia que els controlava era palestina? Per exemple, quan els nens de Betlem sortien de l'escola i de l'institut per anar-se a manifestar en contra de l'ocupació havien d'anar a l'entrada de la ciutat on hi ha la tomba, si no m'equivoco de Raquel, i amb l'excusa que allà hi ha una tomba es manté un retén de l'exèrcit israelià. Els nens i joves havien d'anar a tirar pedres a fora de la ciutat contra aquella patrulla de l'exèrcit, i això evidentment tenia un cost mínim sobre l'exèrcit, perquè no és el mateix controlar una població que esperar quan ve una manifestació de dins de la ciutat. I si aquesta manifestació molesta massa es disparen uns trets i tot s'ha acabat.

Arafat es va responsabilitzar amb els Acords d'Oslo, no només d'acabar amb la Intifada, sinó de fer pràcticament impossible una nova Intifada pacífica. La resistència ara pels palestins és extremadament difícil, en uns moments en què l'esperança que se'ls va oferir amb l'inici del procés de pau s'ha anat convertint en la pitjor realitat que han viscut mai.

L'any 89 i l'any 90 una de les coses que més em va impressionar en arribar als territoris palestins van ser les colònies. Quan parlem de colons, quan parlem d'assentaments, realment estem parlant d'un moviment colonial en el segle XX i XXI. L'any 89, les colònies israelianes a Cisjordània eren *Fort Apache*, dalt de turons una ciutat petita o un poble petit, o unes quantes caravanes rodejades per tanques d'alta seguretat i uns colons que quan es movien s'havien de

moure en grups armats, perquè allò era *Fort Apache* en territori hostil, rodejat "d'indis". Hi havia moltes més armes abans que no pas ara. A Jerusalem es veien moltíssimes armes, sobretot gent jove amb la metrallera penjant o amb la pistola al cinturó, i no eren soldats, eren colons.

Avui la situació ha canviat completament, aquell *Fort Apache* vorejat per la tanca, aquella tanca ha anat creixent, i el que es mou lliurement dins el territori és el colon i el que ha quedat encerclat per la tanca o pel mur és el palestí. Literalment pel mur, com és el cas de Qalqilya, una d'aquestes ciutats palestines de Cisjordània, on aquell mur de vuit metres d'alçada voreja completament la ciutat, o sigui que és un camp de concentració dins el camp de concentració enorme en què s'han convertit els territoris ocupats. El que es mou en completa llibertat és el colon, que circula per una carretera especial separada, a la qual només hi té accés ell, mentre que els palestins, ara per moure's, quan poden moure's, passen uns controls militars duríssims per uns camins molt dolents. I això ha passat durant el procés de pau, durant les negociacions.

Per anar de Jerusalem a Nablus, que és un viatge que normalment seria de mitja hora per una carretera normal, ara mateix vosaltres –a no ser que agafeu un cotxe amb matrícula israeliana-, si aneu amb un cotxe de palestins haureu de sortir de Jerusalem, anar a un *check point* que hi ha al costat de Ramallah, baixar del taxi que haureu agafat, passar caminant, ensenyar els papers –vosaltres no tindríeu problema perquè ensenyant el passaport passaríeu- els palestins aquí ja no sabrien si podrien passar o no, s'haurien d'esperar, de vegades poden passar i de vegades no, és completament aleatori. Quan haguéssiu passat, el palestí suposant que pugui passar, hauríeu de pujar a un altre taxi i després anar per una carretera separada. La situació és d'apartheid, infraestructures per a uns, infraestructures per uns altres, separats, vivint separats, separats fins i tot per un mur, anar per una carretera separada. Estic parlant de Nablus que és una ciutat important en la comunicació amb Jerusalem, que és el centre neuràlgic. Hauríeu de passar per un camí de terra, fins i tot els camions que porten mercaderia, les ambulàncies, tots han de passar per allà i a l'arribada a l'entrada de Nablus trobaríeu un altre *check point*, hauríeu de baixar del cotxe altra vegada, ensenyar els papers, vosaltres passaríeu, els palestins si passen passen i si no no, de vegades s'esperen de vegades no, altre cop sotmesos a la total discrecionalitat dels soldats israelians. Llavors, un cop passat caminant el *check point*, hauríeu de pujar a un altre cotxe que us portaria fins a Nablus. El que normalment seria un viatge de mitja hora, per a vosaltres que no teniu cap mena de problema, es convertiria en un viatge de dues hores i mitja o de tres hores amb tres cotxes diferents. Per a un palestí és sortir i no saber quan arribarà. Això imaginant que arribi a Nablus, i que no hi hagi toc de queda, que hi pugui entrar, i pot ser que els que estiguin dins de casa no puguin ni sortir de casa, situació no tan estranya.

Arafat va acceptar la responsabilitat sobre això, no només va acceptar aquesta responsabilitat sinó que va acceptar durant tots aquests anys la responsabilitat sobre la pèrdua d'esperança de la gran majoria de la població palestina. I en el moment en què es veu clar que la negociació no condueix a res, que l'anomenat procés de pau no condueix a res, ens trobem amb la necessitat de recuperar aquella resistència que l'any 93 Arafat havia tancat, aquella Intifada.

El moment més clar en què això esclata és quan el govern més proper a la possibilitat de fer la pau, el govern Barak, a la Cimera de Camp David el juliol del 2000, amb Clinton recolzant-lo, fa una oferta a Arafat que ni Arafat, ni absolutament cap palestí podia acceptar. Encara que s'hagués firmat el que el govern israelià va posar sobre la taula, hauria estat paper mullat perquè els palestins no ho haurien acceptat. Shlomo Ben Ami deia: "heu rebutjat la millor oferta que heu tingut mai", i la lectura palestina era, "si aquesta és la millor oferta que mai tindrem

amb el procés de pau, amb tots aquests anys que han passat i en les condicions en què estem, llavors ens hem equivocat: hem de recuperar la resistència”.

El problema era que la resistència en aquell moment era molt més difícil. La situació de debilitat dels palestins era molt més gran, la diferència de poder havia crescut. El procés havia conduït a la situació en la qual pensar en un moviment popular com el de finals dels anys 80 i principis dels 90, en una primera Intifada popular de vagues generals, de manifestacions, etc., era una quimera. Perquè, contra qui feien una vaga general? Contra l'Autoritat Palestina? El control de la població el tenia l'Autoritat Palestina, contra qui s'havien de manifestar? Contra aquell retén de l'exèrcit que hi havia a l'entrada de cada ciutat? No en treien res. El cost que això provocaria en termes d'opinió pública i el cost que provocaria per l'opinió pública israeliana i per l'exèrcit israelià és un cost mínim.

La conclusió d'alguns dels dirigents palestins, no de tots ni molt menys, va ser que s'havia de recuperar la violència, la que s'havia fet servir abans, durant l'època de les guerrilles, quan la violència venia de Jordània i després des del Líban. El problema és que per a recuperar la violència, ara ja no és possible plantejar-se una guerrilla, i la diferència de força entre palestins i israelians és tan enorme que no es pot parlar en absolut de guerra. Qui parli de guerra està enganyant.

Per a què hi hagi una guerra hi ha d'haver un exèrcit i què més voldrien el terroristes que tenir un exèrcit. Un terrorista és un militar impotent, aquell que es posa una bomba a la cintura què més voldria que tenir un tanc. Primer, no li caldria posar-se la bomba, i segon, entendria que té molta més força, si és que això és força.

Bona part del lideratge palestí va entendre que el camí era aquest, “hem de fer pagar un cost a l'ocupació israeliana”. Però ara el cost ja no el poden fer pagar amb la mobilització popular, perquè no és possible, i perquè no es té força. Ara mateix, a diferència de la primera Intifada, als grups palestins els és molt més difícil de mobilitzar a la població palestina. La situació de la gran majoria dels palestins, de debilitat, de pèrdua, de pessimisme, fa que encara sigui més difícil aconseguir un moviment com la primera Intifada. En termes de capacitat de mobilització, amb aquesta debilitat davant d'Israel, el més fàcil és fer allò que poden fer uns pocs: la violència. I com que no poden fer la guerra perquè no tenen un exèrcit, ni tan sols poden tenir un moviment guerriller –i aquí és quan parlem de terrorisme- la violència entre el més dèbil i el més fort és “faig servir el que puc”, i el que puc, a vegades, és una bomba a la cintura. Quan parlem de conflictes asimètrics ens estem referint a això.

Hi ha a més a més una altra dimensió, que és la competència entre les elits –que analitzarem primer en relació als palestins i després hi entrarem també per entendre la violència israeliana-. Les Brigades dels Màrtirs d'Al-Aqsa és un grup que surt de Fatah i està més o menys lligat a Al-Fatah, que és el grup majoritari dins de la OLP, els no islamistes. Fatah és el grup que tenia com a líder Arafat, que va crear ell i que ara mateix és el grup d'Abu Mazen, és el grup que està a l'Autoritat Palestina. No obstant això, dins Fatah hi ha tensions, com hi ha a tot arreu, entre diferents grups de poder. Hi ha una disputa per més o menys poder, per més o menys influència, disputa entre ells i disputa amb l'altre grup fort en aquests moments que és Hamàs.

Què passarà si el gener es celebren les eleccions al Parlament palestí? Per primera vegada es diu que es presentarà Hamàs a les eleccions. Quin recolzament tindrà o deixarà de tenir? Estem parlant dels islamistes, dels que surten dels Germans Musulmans. Estem parlant de política, no estem parlant de religió, és un grup polític que fa servir la religió per a guanyar

recolzament, per a mobilitzar, igual que Al-Fatah és un grup polític que fa servir el nacionalisme per a guanyar recolzament, per a mobilitzar. Com a tot arreu hi ha competència entre ells, una competència no massa forta. No massa forta vol dir que de tant en tant hi ha algun enfrontament. De tant en tant es parla de possibilitat de guerra civil palestina. Però ara mateix, a parer meu, qualsevol grup palestí que posés per davant la lluita entre palestins per a guanyar poder, perdria. Si ho posés per davant de la lluita contra l'ocupació, la població el marginaria.

Per tant aquesta violència entre palestins és una violència que trigarà a esclatar, si és que esclata, que dubto que ho faci. En tot cas seria en el moment en què hi hagués un Estat, perquè llavors valdria la pena barallar-se per alguna cosa, però ara no tenen res. Això no vol dir que no hi hagi alguna disputa entre les elits, una disputa pel lideratge entre palestins, i part d'aquesta disputa passa per qui fa més en contra de l'ocupació. L'opció de la violència porta també a una competició entre grups, i per això es creen les Brigades d'Al-Aqsa, perquè els nacionalistes d'Al-Fatah veien que part del recolzament de l'opinió pública estava anant a Hamàs. Hamàs resistia amb atemptats, per tant es crea també una eina per a competir amb Hamàs i al mateix temps per resistir, entenen ells, en contra de la violència israeliana. Aquest nivell de competència no explica el terrorisme però explica la tensió entre els diferents grups i explica aquesta escalada d'atemptats que es produeix entre un grup i un altre.

Un fenomen molt semblant l'hem d'anar a buscar en la violència que surt d'Israel, i la violència que surt d'Israel és l'ocupació. Parlem de l'ocupació, llegim sobre l'ocupació, surt als diaris, sobre els assentaments, sobre els colons, però algú ha sentit alguna vegada o ha llegit alguna vegada la pregunta "per què?". Per què es continua ocupant els territoris palestins? És la primera resposta que s'hauria de donar. Estem parlant d'un procés de pau, estem parlant de negociacions, però la primera pregunta hauria de ser "per què es continua ocupant els territoris palestins?". Els territoris no valen res, i no valen res vol dir literalment no valen res. No hi ha petroli, no hi ha or, no hi ha recursos. L'aigua que hi ha ja la controlen els israelians. Hi ha zones turístiques molt boniques, hi ha Jerusalem, però ara mateix no tenen cap valor perquè qui se'n va de turisme allà? Si jo sóc un hotelier israelià o palestí tant me fa que allò sigui Israel o Palestina, el que vull és omplir l'hotel i ara mateix aquest hotel el tinc buit. I si Cisjordània no val res, la Franja de Gaza encara val menys.

Podríem buscar, a l'inici del conflicte, una explicació en l'ocupació territorial que és necessària per a crear un Estat, però l'Estat ja hi és. En l'àmbit de la seguretat Israel ha demostrat sobradament que té molta més força que tots els altres, i els altres són tots els àrabs junts. I té molta més força que els palestins, perquè en el cas que hi hagués la pau, l'Estat que en sorgiria seria un Estat desarmat en termes d'exèrcit. No en termes de policia, perquè la policia es necessita per a controlar la població, però en termes d'exèrcit seria un Estat desarmat, o sigui que mai seria una amenaça.

Perquè es continua ocupant Cisjordània i Jerusalem Est? Fixeu-vos que el perquè no l'hem de buscar en la relació entre israelians i palestins, el perquè l'hem de buscar en les tensions que es produeixen dins d'Israel, tensions pel poder, per l'acumulació de capital. N'hi ha uns que estan guanyant molt amb l'ocupació, amb el conflicte, no amb la terra, no amb el que hi ha allà, sinó amb el conflicte que genera l'ocupació, i n'hi ha uns altres que estan perdent, i molt, amb el conflicte. Per posar-vos un exemple, qui de vosaltres aniria a invertir –estem en plena globalització- a Israel podent anar a qualsevol altra part del món? Si puc posar els meus estalvis a qualsevol lloc, un dels últims llocs on aniré serà a Israel a no ser que ho inverteixi en uns sectors molt concrets, sobretot un, l'armament.

Si fem la llista de potències armamentístiques, començarem evidentment amb Estats Units, després Rússia i després Xina o França, després Gran Bretanya i molt ràpid, en fabricació d'armament, hi posarem Israel, un país de sis milions d'habitants, minúscul, amb una economia petitíssima, que de cap manera li correspon –l'estem comparant amb les grans potències- estar en aquesta llista. I perquè està en aquesta llista? Pel conflicte, sense el conflicte desapareixen d'aquesta llista.

Però no estem parlant només de la indústria. Mirem el govern actual. Tenim Sharon, general, ex general que passa a la política, és un dels fundadors del Likud. En el moment en què optava al càrrec de Cap d'Estat Major, el màxim càrrec al qual pot arribar un militar, no se'l va escollir i llavors va dir em retiro i passo a la política i va ser un dels fundadors del Likud. El Primer Ministre anterior, ex Cap d'Estat Major, i així anem tirant endarrere i ens trobem una enorme presència de militars d'alta graduació a la política i no només a la política, perquè trobarem ministres, candidats, dirigents de partits, i si mirem grans corporacions hi trobarem una gran quantitat d'ex militars d'alta graduació. No de soldats, tots han estat soldats, per tant això seria completament normal, estem parlant de persones, d'elits, que han iniciat el seu camí a través de l'exèrcit, com a mecanisme, com palanca per arribar allà on són.

Mirant el pressupost sobre armament, el pressupost de defensa, l'enorme pressupost de defensa que té Israel sense el conflicte no s'explica. Tots aquests estan guanyant.

O mirem els partits. Una part dels partits que hi ha en el govern, sense l'ocupació, els partits de l'extrema dreta, inclòs el Likud, els partits ultranacionalistes, sense el discurs que genera l'ocupació no guanyarien unes eleccions, es perdria la raó de ser del missatge. Passaria a ser una dreta normal i com a molts altres llocs, ara mateix el Partit Laborista israelià està fent més bé de partit de dreta que alguns dels partits de la dreta. Amb la qual cosa ens trobaríem amb una situació en què molts dels que en aquests moments són Primer Ministre o Ministres o estan en un lloc important de la política israeliana, sense aquest discurs ultranacionalista perdrien el seu paper. Estan guanyant vots gràcies a aquest discurs ultranacionalista, entre altres raons perquè tenen prop del 10% dels vots garantits. Tenim gairebé mig milió de colons en un país de cinc milions en termes de vots útils –són sis milions d'habitants però més d'un milió ja no compta perquè són palestins-. O sigui que tenen un control directe assegurat sobre el 10% del vot gràcies al discurs que fan servir. Com han de canviar de discurs si aquest discurs els porta a ser Primer Ministre o els porta a ser Ministre, o a la cadira de diputat o a un Ajuntament? L'últim que faran serà canviar el discurs, i aquest discurs diu "hem de continuar amb l'ocupació", i aquest discurs és vàlid mentre hi hagi conflicte, mentre no se solucioni. No els interessa cap tipus de solució. Perquè podrien dir, bé és que l'objectiu és fer fora tots el palestins i així fer el Gran Israel. Això ara és impossible, però fins i tot en el cas que no ho fos, tampoc els interessaria perquè llavors s'acabaria el conflicte. I no pot ser, perquè és el conflicte el que els dona força.

I si n'hi ha uns que guanyen amb el conflicte, n'hi ha d'altres que perden, i molt. Són tots els que estan a l'altre cantó. Si jo sóc un estalviador israelià i he de posar els meus diners a la borsa, si tinc pocs escrúpols i vull benefici els invertiré per exemple en tots aquests sectors que guanyen amb el conflicte: indústria de l'armament, tecnologia lligada a l'armament, etc. Però això vol dir que les empreses lligades a l'economia civil estan perdent, perquè competeixen amb aquests. No competeixen amb els palestins, competeixen entre ells. Si jo em presento a les eleccions i estic perdent perquè guanya el discurs ultranacionalista, perdo uns vots, perdo la meua cadira de diputat, perdo el govern, perdo el lloc a l'Ajuntament, contra d'altres israelians. Si n'hi ha uns que guanyen, n'hi ha uns que perden. I aquest és el conflicte central.

Fixeu-vos que aquest conflicte és el que explica la violència de l'ocupació i és el que explica la violència sobre els palestins i el que explica el terrorisme. El terrorisme entès a partir d'aquella definició bàsica que us donava al principi, "la violència sobre població civil per aconseguir objectius polítics". Però l'objectiu polític no és ocupar un territori dels palestins, l'objectiu polític, el més terrible, és que és la disputa purament israeliana entre ells, l'objectiu polític són unes eleccions, una quota de poder, un capital que es disputen amb altres israelians.

El que em va portar, i acabaré amb això, a veure clar aquest tipus de dinàmica que es produeix, fou un dels assassinats selectius, l'atemptat que hi va haver contra el Xeic Yassin, el dirigent de Hamàs, aquell avi amb la cadira de rodes que donava una imatge de fragilitat enorme, però que era el dirigent carismàtic de Hamàs, la imatge no es corresponia amb qui era. El govern israelià va donar l'ordre d'assassinar el dirigent de Hamàs i immediatament després d'ell va assassinar el seu successor, Rentissi. Tothom va entendre, el govern israelià, Hamàs, tothom, va entendre que s'havia passat una línia roja. No era el mateix assassinar el Xeic Yassin o Rentissi que assassinar un dels dirigents mitjans, com de tant en tant es fa amb els assassinats selectius d'aquests quadres mitjans. Allò només podia generar més recolzament cap a Hamàs, que l'ha generat, i molta més violència. Allò generaria morts israelianes, bombes a Tel Aviv, com va passar.

Per què un govern pren aquesta decisió si la conseqüència seria fer més difícil la solució del conflicte? Per què el que es evident és que, després d'assassinar el Xeic Yassin, negociar amb Hamàs, (i s'ha de negociar amb Hamàs també perquè sinó no hi haurà solució), serà molt més difícil. I el govern israelià pren aquella decisió. Què hi ha darrera d'aquesta decisió?

Si l'objectiu és el procés de pau, si és evitar morts israelianes, aquesta decisió és completament errònia. Però en el moment de prendre les decisions es pensa en les conseqüències. Els governs no comenten errors d'aquest tipus. Aquesta decisió, des de la perspectiva d'un conflicte entre palestins i israelians no és comprensible perquè les conseqüències no poden ser positives de cap manera. En canvi, des de la perspectiva de la competició d'uns sectors del poder israelià contra d'altres sectors israelians sí que es pot entendre. Després d'aquesta decisió aquells sectors que guanyen amb el conflicte són molt més forts. La violència que generen els israelians els fa més forts, com s'està demostrant amb el mateix Sharon, segurament un dels principals representants de la violència israeliana convertit en Primer Ministre. La violència israeliana de l'ocupació els fa més forts, i la violència palestina, i aquí està el gran error dels palestins, també els fa més forts. I la prova és que la segona Intifada, aquesta Intifada violenta, aquesta Intifada terrorista, aquesta Intifada amb morts israelianes i, evidentment, amb moltes més morts palestines, està fent forts aquells sectors dins d'Israel que guanyen amb el conflicte.

I aquí ve el gran error, no només del terrorisme, el gran error també de la violència armada. El càlcul que fan els palestins és produir un cost prou gran als israelians perquè ells acabin dient no ens surt a compte, com si els israelians fossin un tot. És el càlcul que es fa...en el moment en què hi hagi tantes morts israelianes com perquè ells diguin no ens surt a compte, en aquell moment es retiraran i s'acabarà, haurem guanyat. El problema és que no s'entén que aquesta violència, aquests atemptats, el que estan fent és més forts a aquells que guanyen amb el conflicte, com s'està demostrant. El discurs de la seguretat fa més fort a aquell que ven seguretat, que és el que fa servir la violència, que és el que està passant. El discurs de la violència, l'atemptat, fa més fort el pressupost de defensa, i això fa més fort el militar, etc., etc., i això enforteix aquests sectors del capital que guanyen amb el conflicte. I debilita aquells sectors

israelians que necessiten acabar amb el conflicte. Per exemple els sectors que van participar en una iniciativa no governamental com van ser els Acords de Ginebra, que van posar sobre la taula que en el moment en què hi hagi una veritable pau, aquesta pau serà bàsicament el mapa aquell que van negociar aquells palestins i israelians, des de la societat civil i també des d'alguns sectors polítics de l'oposició israeliana i d'alguns palestins propers a l'Autoritat Palestina.

Però ara per ara aquest futur està molt més llunyà perquè els sectors israelians que no volen aquest futur són molt més forts i la responsabilitat és del fort i en aquest cas també l'error és del dèbil, dels palestins que fan servir la violència. Hi ha veus palestines que diuen que aquest no és el camí, el que passa és que ara mateix són veus dèbils perquè, com passa en la majoria d'ocasions, la violència genera violència i és molt difícil sortir d'aquest discurs perquè les Brigades d'Al-Aqsa entenen que duent a terme aquests atemptats ells guanyaran recolzament popular perquè la majoria de la gent no té cap altre mecanisme de resistir que dir "heu fet bé", perquè la manifestació ja no val, les pedres dels nens ja no valen, i tot allò que havien fet durant la primera Intifada ja no val.

[Idees afegides després de la conferència en les preguntes del públic: La resistència palestina, des del meu punt de vista, hauria de recuperar la força i la mobilització popular, pacífica, de la primera Intifada. El problema és que ara és molt més difícil, pel desànim i per les terribles condicions de l'ocupació. D'altra banda, la responsabilitat sobre la fi del conflicte i de l'ocupació correspon als més forts. I aquests són els israelians. Fins que no guanyin aquells sectors que necessiten acabar amb el conflicte en la política i l'economia israelianes la pau i la fi de l'ocupació seran impossibles. És responsabilitat de tots donar força a aquests sectors i fer pressió sobre el govern israelià i sobre aquells sectors que volen continuar guanyant amb el conflicte i l'ocupació.]